

ZADRUGA.

List za razpravo národno-gospodarskih vprašanj.

Glasilo zveze slovenskih posojilnic.

„Z združenimi močmi!“

Štev. 2.

V Celji, 31. marca 1886.

Tečaj III.

Izhaja vsak drugi mesec. Velja za celo leto s pošiljanjem vred 1 gld. — Inserati po dogovoru. — Naročnine, inserati in dopisi naj se pošiljajo uredništvu v Celji, glavni trg št. 105.

Kako poslujejo naše posojilnice.

Odgovor gospodu Ivanu Hribarju na dopis v „Slovenca“ št. 277 od l. 1885. o posojilničnih zadevah.

Gospod Hribar trdi, da je moj članek, razpravljajoč razmere med posojilnicami in banko „Slavija“ in njegov odgovor podoben „srbsko-bolgarskemu prepiru“; res je tako, pa le v tem obziru, da so naši nasprotniki g. Hribarjevo kritiko o posojilnicah slastno porabili.

Kakor pa zasluži g. Hribar zahvalo zavoda, katerega zastopa, ker skuša njegovo postopanje proti slov. posojilnicam opravičiti, ne more se nikakor odobravati, da v tem dobrem namenu gre predaleč, ter graja posojilnice v slučajih, v katerih te popolnoma pravilno postopajo in nobene graje ne zaslužijo; da toraj na ta način nehote in neutemeljeno posojilnicam zaupanje jemlje.

Na osobne napade, moje osebe se tikajoče, ne bodem odgovarjal, samo to, da prav rad prepuščam obsodbo dotičnim krogom, je li in kako jaz mojo dolžnost storim ali ne, kakor mi očita g. H.

Nepredvidno je bilo, da je o delovanju posojilnic premalo poučen, obsojujočo besedo izrekel, akoravno vsi naši zavodi vzdržijo najostrejo kritiko; ti nimajo ničesar zakrivati, ampak prav radi vstrezajo vsakemu, kdor si le hoče delovanje njihovo ogledati.

To očitjanje so nasprotniki, katerim so posojilnice od nekdanj trn v peti in ki se na vso moč trudijo jim zaupanje pri ljudstvu spodkopati, z veseljem porabili, ter pojasnjenja seveda — pošteni kakor so — niti z besedico niso omenjali. (Glej dotične „Deutsche Wacht“!)

Toda preidimo k stvari. Očita se, da se je napadala banka „Slavija“, kakor so napali zavratno Srbi Bolgare. Je li to res? — Začetek tistega dopisa, na katerega g. H. odgovarja, se glasi: „Mi opazujemo z veseljem, kako vedno bolj se delovanje slovenskega društva banke „Slavije“ pri nas širi in kako lepo se vtrjuje zaupanje slovenskega naroda do te banke. Nam nasproti pa vodstvo te banke ni prav postrežljivo i. t. d.“ in zdaj se navajajo razlogi, iz katerih se slednje razvidi:

Razvidno je, da sem hotel doseči, da si vodstvo banke „Slavije“ naše razmere natančneje ogleda in potem če možno,

da vzame na nje ozir. To gotovo ni noben „napad“. Nasprotno, reče se „Slaviji“: „Glej brate, jaz imam tebe tako rad, zakaj nimaš ti mene tudi tako? Midva imava enake težnje, delajva skupno, da sva močnejša proti sovražnikom. Pomisli brate, da to ni obojestranska ljubezen, ako ti jaz sam dajam in če potem od tebe kaj zahtevam, mi odrekaš, ali vsaj misliš, da mi moraš odrekati. Tvoja sveta dolžnost je, da moje razmere pregledaš, se o njih natanko poučiš in potem svoje ukrepe storiš, ako mi v resnici hočeš izkazati bratovsko ljubezen.“ —

Reče se, banka „Slavija“ je posojilnicam dovolila 33.000 gld. kredita, pozabi se pa omenjati, koliko se je od tega kredita v resnici porabilo. To je zarad tega važno, ker se potem razvidi, kako vstrezajo stavljeni pogoji posojilnicam. Omenja se, da se je dovolilo dvem posojilnicam proti 5% in trem pa proti 5½% obrestmi in ¼% pristojbine. No 5% in ¼% na četrto leta, to bi res vstrezalo posojilnicam, posebno ker posojilnice si ne iščejo kredita pri drugih zavodih zarad tega, da bi tisti denar izposojevale, ampak samo zarad tega, da imajo v slučajih potrebe ga na razpolago, t. j. v slučajih kake krize — to naj služi tudi v odgovor na neosnovano očitjanje, da posojilnice ne mislijo na take slučaje in da se proti tem ne zavarujejo; tukaj le toliko, da ima celjska posojilnica pri 250.000 gld., hranilnih vlog 30.000 gld. pripravljenega denarja, katerega zamore izplačati vsaki dan, vrh tega je izposodila okolo 30.000 gld. drugim posojilnicam in ako si hoče povrh zadobiti pri kakem velikem zavodu za vsaki slučaj tudi toliko kredita, no potem, menim, bode vsak sprevidel, da ste se v tem oziru jako zmotili in storili nam krivico — 3 posojilnicam, kakor se omenja, se je dovolil od „Slavije“ kredit proti 5½% in ¼%, 5½%, no nad tem se ne bi spodtikali, pa daljni pogoj je tudi ta, da mora posojilnica plačevati dohodnino, ki pa tudi iznaša ½%, toraj pride posojilo nad 6%, ne da bi jemali v poštev stroške za menjice, poštne i. t. d. Zračunimo to vse vkup, stal bi posojilnice denar pri „Slaviji“ dobrih 6½%. Posojilnice same davajo pa po 6% posojila, kako naj potem izhajajo? Pa nad tem se ne bi še toliko spodtikali, ker ta kredit,

kakor sem že omenil, ne bi za navadni promet porabljevali, ampak za slučajne potrebe in v takih izjemnih slučajih bi to izgubo prenašali, samo da imamo za nami zaslombo.

Banka „Slavija“ terja na dalje poleg hranilne knjižice še posebej menice iz posojilničnega portefeilla. Plačati moramo od obrestij za znesek v hranilni ali vložni knjigi 2% no neposredno pristojbino na eni strani, na drugi pa plačati menice torej moramo prenašati dvakratne stroške za menice samó zaradi tega, ker se terjajo dvojna pisma. Če „Slavija“ eno zahteva, druge potreba ni. Ta zahteva je popolnoma birokratična in ako bi gospodje naše razmere poznali, ne bi to zahtevali, kajti ni trohice razložka med tem, če ima banka „Slavija“ hranilno knjižico in menice členov iz portefeilla posojilnic, ali pa samo eno izmed teh dveh potrjil. Naše posojilnice dajajo samo zadružnikom posojila, toraj mora vsaki ud biti, ki hoče ali ki ima posojilo od posojilnice in vsi zadružniki so pri neomejeni zavezi zadruga poroki za vse zavezanosti posojilnice s celim svojim premoženjem, toraj tudi za tisto posojilo, ki posojilnice dolžujejo. Ako je toraj hranilna knjižica pravilno izdelana, t. j. podpisana od dveh udov načelstva v smislu pravil, nima ta hranilna knjižica nič več pa tudi nič manj veljave ali varnosti, kakor celi posojilnični portefeille vkup.

Ravno tako veljavo in sigurnost imajo lastne menice posojilnic, katere bi posojilnice lahko namesti hranilnih knjižic pošiljale, ako hočejo na vsak način imeti menice, to se je tudi ponujalo, ali hranilno knjižico, ali lastno menico posojilnice. —

Ves čas se je pisarilo, da si naj merodajni gospodje nekoliko bolj posojilnične zadeve ogledajo. Tudi banka „Slavija“ ima nekako moralično dolžnost se ozirati na naše narodno-gospodarske razmere, ker mi tudi pri vsaki priliki samo to banko priporočamo, ne pa druge — pri tej priliki naj omenjam neko zavarovalnico nasprotne stranke, katera je pri nas močno razširjena, in ta je obljubila ob priliki, ko si je v nekem kraju Kranjske namerjaval ustanoviti denarni zavod, da dá ta temu zavodu primerno svoto ali najmanj vso zavarovalnino celega okraja kot hranilno vlogo proti navadnim obrestim brez posebnih pogojev, če bi jo priporočali. Ta ponudba se pa ni sprejela, ker nečemo priporočati tujega zavoda, akoravno se ne more reči, da bi nam bila tista zavarovalnica sovražna. In naj omenim še to, da je od neke druge zavarovalnice v najnovejšem času, po tem ko je načelstvo zveze odgovarjalo na g. Hribarjevo kritiko, ponujalo to, za kar se „Slavija“ izprositi ne da, in sicer v večji meri in proti zelo koulantnimi pogoji in za to se nič družega ne zahteva, kakor da bi tisti zavod priporočali.

Iz te ponudbe naj si blagovoli vsak sam tolmačiti, je-li so posojilnice zaupanja vredne? je-li poslušajo pravilno? in je-li banka „Slavija“ res vse stori, kar ji celo njeni interesi sami veleajo? in je-li ne bi bilo znabiti umestno, take ponudbe vendar v pretres vzeti?

Vse vloge in razjasnjevanja do banke „Slavije“ niso nič pomagale, terjali so se stavljeni pogoji, katere nam ni možno izpolnjevati brez vsakih razlogov; tukaj pri rešitvah teh vlog bi bila prilika za to, da se nam bi bilo povedalo, to in to nam ni prav, na to nam dajte pojasnila, ali to mora tako in tako biti? To bi bilo pravo postopanje, ne pa še le zdaj v časnikih. Potem ko bi mi bili vedeli, kako in kaj, dali potrebna pojasnila, dobre nasvete prav radi poslušali in sprejeli in se po obojestranskem dogovoru po njih ravnali. Dobili smo pa le take odloke, kakor smo jih navajeni od nasprotnih zavodov, od nemških hranilnic, — priprosto „man ist nicht geneigt etc.“ Naravno je bilo potem, ako sem skušal moralično pritiskati na vodstvo banke „Slavije“, da si ogleda naše razmere in da se da o njih poučiti, kajti preverjen sem, da brž, ko se to zgodi, ravnalo se bode popolnoma drugače.

Kdor pozna razmere, ve, da imajo posojilnice za slučaj kake krize na razpolago dobro tretjino izposojenega denarja v svojih fondih, kar ne more nobena hranilnica na Avstrijskem izkazati in da je pri posojilnicah denar varneje naložen, kakor v marsikteri hranilnici, to se dokaže natančno do številke in o tem se lahko tudi priprosti človek pouči.

Velik razložek je pa med posojilnicami in kako banko in tudi razložek je med posojilnicami samimi, kajti nekatere posojilnice na Češkem in Moravskem niso druga kakor banke, ki se pečajo s pridelki podvrženimi borznemu premičnem kurzu. Tem seveda preti dosti nevarnosti; naše posojilnice pa niso banke, te se ne pečajo z borzno spekulacijo ali tem enakimi stvarmi, ampak one davajo kmetom posojila, ki nimajo družega zastavljati kakor svoja zemljišča.

Statistika kaže, da so le take založne morale vstaviti svoje delovanje, ki so se pečale z borzno spekulacijo, nikakor se pa še ni slišalo, da bi bila propala posojilnica, ki ne presega svojega naravnega delokroga.

Naše posojilnice so tako utrjene, da če pride do splošne krize, bodo one med vsemi denarnimi zavodi zadnje, ki bi morali vstaviti delovanje.

Razložek med hranilnicami in našimi posojilnicami je ta, da imajo posojilnice več ko tretjino lastnega fonda, hranilnice pa maloktera komaj 10%. Naopak pa posojilnice ravno tako varno izposojujejo, kakor hranilnice in menim še varnejše, kajti posojilnice imajo razven zastavljenega zemljišča v vsakem slučaju povrh še najmanj dva dobra poroka.

K čemu bi bila menica, ako se posodi kmetu denar, ki nima družega kakor zemljišče, na katero se v slučajih potrebe ali nevarnosti še tisto uro lahko posojilo vknjiži ali zavaruje, med tem ko se menica še le mora iztožiti in kaj se vse lahko v tem času v zemljiški knjigi

spremeni? Ravno tako bi bilo nespametno vzeti od obrtnika ali trgovca namesto menice dolžno pismo.

Posojilnice imajo dosti menic pa ne od kmetov, saj se dela v sedanjem času na to, da bi se vzela kmetom menična sposobnost, kakor se je to zgodilo pri častnikih, ker to je gotovi propad kmetijstva. Tukaj ni za to prostora vse te razloge omenjati, saj so itak večidel občno znani. Vsploh pa banke ne priznavajo kmetiskim menicam sposobnosti za bankini promet, ter zavračajo take menice z opazko, „der Bauer ist auf den Realkredit gewiesen“.

Naše posojilnice vedo računati z razmerami, potrebami in stiskami kmetov, zato jim ne delajo nepotrebnih stroškov, ampak še le takrat, kadar je to za sigurnost posojila neobhodno potrebno. In ravno v tem obstoji moč naših posojilnic, ki so edine v svoji vrsti. Kjerkoli so začele posojilnice poslovati, ponehale so eksekucije. To ni fraza, ampak to se statistično dokaže. Ali bi bilo tem tudi tako, če bi podpisavali kmetje menice? Ne, ampak tožbe bi se le pomnožile, kajti kmet ne drži tako obrokov in tožba je neizogibna, ne gledé na to, da bi morali potem kmetje z ženami in z najmanj dvema porokoma priti vsako pol leto ali včasih štirikrat na leto po 4 ure daleč menice podpisavati — (doma se kmetom menim da nemore to prepustiti). Kaki stroški bi navstali pri tem, ali ne bi bilo posojilo potem prek predrago? Posojilnice bi nehale biti dobrodejni zavodi za naše kmete, za ktere so stvarjene. Posojilnica je tukaj za kmeta, ne pa kmet za posojilnico in logično je, da se prva po razmerah družega ravna v tisti meri, kakor ji to lastna sigurnost dovoljuje. Oderuštvo ne obstoji samo v visokih obrestih, ampak večidel v drugih trdih pogojih. Kmetu bi pa bilo vse eno, ali plača visoke oderuške obresti, ali pa da plačuje nizke obresti, pri tem pa ima druga visoke stroške.

Popolnoma nepotrebno je bilo, da gospod Hribar omenja bodoče hranilnice ljubljanske in mi spodtika misel, da pričakujejo posojilnice od tega bodočega zavoda kar polne vreče zlata in srebra. Zakaj se sploh pogajati za medvedovo kožo?

Stvar je sicer ta le: Nekatere, posebno večje posojilnice imajo 30—40 tisuč gold. v gotovini, naloženih pri nasprotnih zavodih kot rezervo za vlagatelje. Te novce bi imele posojilnice potem pri bodoči hranilnici ljubljanski in ako sem stavil zaupanje do bodočega narodnega zavoda — da bi posojilnice imele v potrebi pri temu zaslombo — to menim, da ni tolika pregreha — temveč je to popolnoma naravno. Saj tudi ne bi prišlo do tega, ali vsaj le najmanjše število posojilnic, večina jih je itak dovelj založenih. Nemški Vorschussvereini, ki se ne morejo primerjati z našimi izglednimi zavodi, posojilnicami, imajo od svojih zavodov podpore v veliko večji meri, katere se mi niti zahtevati ne bi upali od

naših bratov —. Kar se pa tega tiče, da mora hranilnica še bolj kakor zavarovalnica gledati na varnost, naj ponavljam še enkrat, da je pri naših posojilnicah denar varneje naložen, kakor pri marsikateri hranilnici.

Vsakdo mora iz tega vsega sprevideti, da imam le stvar pred očmi, da se potezujem le za stvar in sicer za pravično, za naše narodno gospodarstvo najimunitnejšo stvar, da pa ni pričakovati kaj posebnega, dokler vladajo pri veljavnih možeh taki nazori.

Obžalovati je, da si gospod Hribar še ni vzel prilike natančneje to najvažnejše predelo našega narodnega gospodarstva spoznati.

Naj se naši merodajni gospodje pri eni ali drugi posojilnici prepričajo v pravih razmerah. Brž ko bodo to storili, sodili bodo popolnoma drugače, ter bodo videli, da ni razlogov zakaj da nas ne bi podpirali.

Bodimo zložni, stori naj vsaki svojo narodno dolžnost! Korist bo imel le naš narod in naša domovina.

Maks Veršec.

Posojilnica v Pišecah,

registrovana zadruga z neomejenim poroštvom.

Računski sklep

za drugo upravno leto 1885.

Denarni promet.

Dohodki:

Gotovina 31. decembra 1884	144	gld.	95	kr.
Zadružni deleži	45	"	—	"
Vstopnina	90	"	—	"
Hranilne vloge	1655	"	—	"
Izposojila zadruga	1500	"	—	"
Vrnena posojila	5302	"	26	"
Prejete obresti od posojil	605	"	04	"
Posebna rezerva	67	"	37	"
Upravne doklade	53	"	28	"
	<u>9432 gld. 90 kr.</u>			

Stroški:

Posojila društvenikom	6767	gld.	—	kr.
Izplačane hranilne vloge	920	"	—	"
Izplačane obresti hranil. vlog	16	"	02	"
Upravni stroški	110	"	—	"
Plačane obresti od posojil	426	"	25	"
Naložen denar pri drugih zavodih	1000	"	—	"
Inventar	2	"	—	"
Za dobre namene	15	"	—	"
Izplačani zadružni delež	11	"	—	"
Gotovina dne 31. dec. 1885	165	"	63	"
	<u>9432 gld. 90 kr.</u>			

Konto zgube in dobička.

Kredit:

Prejete obresti za posojila	605	gld.	04	kr.
Zaostale " " "	6	"	90	"
L. 1884. za 1885 plačane obresti za posojila	73	"	87	"
Za l. 1886. predplačane obresti za izposojila	137	"	50	"
Obresti od naloženega denarja	4	"	17	"
Upravne doklade	53	"	28	"
	<u>880 gld. 82 kr.</u>			

